GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ה, 2025
מספר השאלון: 8281
שם התלמיד/ה: _____

ספרות עברית וכללית

שאלון 8281 (70%)

הוראות לנבחן

מדינת ישראל
משרד החינוך
סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ה, 2025
מספר השאלון: 8281
ספרות עברית וכללית
הוראות
א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון: סיפור קצר
פרק שני: דרמה
פרק שלישי: רומאן ונובלה
פרק רביעי: שירה
יש לבחור בשלושה פרקים ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק – 33⅓ נקודות).
ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת יצירות.
ד. הוראות מיוחדות:
(1) יש לרשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרתם לענות עליה.
(2) שימו לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.
(3) אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.
(4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.
לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – סיפור קצר

אם בחרתם בפרק זה, ענו על שתיים מן השאלות 1–3 (לכל שאלה – 16⅔ נקודות).
שימו לב: על שאלות 1–2 אפשר לענות גם על פי הסיפור "חג מולד אחד" מאת טרומן קפוטה.
אין להדגים באמצעות אותה היצירה בכמה תשובות.

1. מן הפרט אל הכלל

(16⅔ נקודות)

בסיפורים קצרים מתוארים חייהן האישיים של דמויות מסוימות. מתיאור אדם מסוים עולות גם תובנות על חיי האדם בכלל, בכל זמן ובכל מקום.
על פי סיפור קצר שלמדתם, הסבירו והדגימו מה אפשר ללמוד מתיאור החיים האישיים של דמות מסוימת על חיי האדם בכלל.

2. דרכי אפיון

(16⅔ נקודות)

כדי לאפיין דמות בסיפור היוצר נוקט כמה דרכים: תיאור המראה החיצוני שלה, התנהגותה, מחשבותיה, עולמה הפנימי, הסביבה שבה היא פועלת ויחסיה עם הזולת.
בחרו בשתיים מדרכי האפיון האלה, והסבירו מה אפשר ללמוד באמצעותן על דמות מרכזית בסיפור קצר שלמדתם.

3. חג מולד אחד

(16⅔ נקודות)
(ראו בנספח: חג מולד אחד)

חג מולד אחד / טרומן קפוטה

לפניכם סיום הסיפור "חג מולד אחד". קראו אותו, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. האם סיום זה הפתיע אתכם או שהיה צפוי? נמקו את דבריכם.

(10⅔ נקודות)

ב. מה לדעתכם מסמל האווירון בסיפור? הסבירו והדגימו את דבריכם.

(6 נקודות)

פרק שני – דרמה

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 4–9 (33⅓ נקודות).

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"

וטרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

4. טרגדיה – סיום העלילה

(33⅓ נקודות)

הסיום הטרגי בטרגדיה הוא בלתי נמנע.

תארו בקצרה את הסיום בטרגדיה שלמדתם. מה גרם לסיום זה – יד הגורל, האופי של הגיבור (או הגיבורה) או שילוב של שני הגורמים האלה? הסבירו והדגימו את דבריכם.

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"

5. אנטיגונה

(33⅓ נקודות)

(ראו בנספח: אנטיגונה)

"אנטיגונה"

לפניכם דבריו של טירסיאס לקראון. קראו אותם, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריהם.

א. על פי עלילת המחזה, הסבירו והדגימו כיצד גבהות הלב (הגאווה) של קראון הובילה אותו אל סופו הטרגי.

(23⅓ נקודות)

ב. הסבירו כיצד דברים אלה משקפים את תפקידו של טירסיאס במחזה. הדגימו את דבריכם.

(10 נקודות)

6. אדיפוס המלך

(33⅓ נקודות)

(ראו בנספח: אדיפוס המלך)

"אדיפוס המלך"

לפניכם דבריו של קראון לאדיפוס המלך בסיום הטרגדיה. קראו אותם, וענו על השאלה שאחריהם.

הסבירו כיצד דברים אלה מתקשרים לגורלו הטרגי של אדיפוס המלך.

הדגימו את דבריכם.

טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

7. טרגדיה – מניעים בעלילה

(33⅓ נקודות)

רדיפה בלתי מתפשרת אחר הכבוד, האהבה והאמת ותאוות השלטון מניעות את הגיבורים בטרגדיות של שקספיר לנקוט מעשים קיצוניים.

מהו המניע או מה הם המניעים למעשים הקיצוניים של הגיבור בטרגדיה של שקספיר שלמדתם, ומה הן התוצאות של מעשים אלה? הסבירו והדגימו את דבריכם.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

<u>מחזה מודרני (מן המאה ה־19 או מן המאה ה־20)</u>

8. מחזה מודרני – מצוקה והתמודדות

(33⅓ נקודות)

ענו על שני הסעיפים א–ב.

א. תארו את המצוקה של דמות מרכזית במחזה המודרני שלמדתם, והסבירו כיצד היא מתמודדת איתה. בתשובתכם הסבירו גם אם הדמות מתגברת על המצוקה.

(23 נקודות)

ב. על סמך דרך ההתמודדות של הדמות, שכתבתם עליה בסעיף א, האם לדעתכם הדמות ראויה להערכה או שאינה ראויה להערכה? הסבירו והדגימו את דבריכם.

(10⅓ נקודות)

9. מחזה מודרני – מאבק

(33⅓ נקודות)

במחזות רבים מתחוללים מאבקים בין דמויות.

האם במאבקים בין הדמויות במחזה המודרני שלמדתם יש מנוצחים ומנצחים, או שהדמויות מתפשרות, או שמא כל הדמויות מפסידות במאבק? הסבירו והדגימו את דבריכם.

פרק שלישי – רומאן ונובלה

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 10–12 (33⅓ נקודות).

שימו לב: בשאלות 10–11 אפשר לענות גם על פי הרומאן "1984" מאת ג'ורג' אורוול.

---

10. מורכבות הדמות

(33⅓ נקודות)

(ראו בנספח: טקסט 4)

לפניכם קטע מנאום של הסופר דויד גרוסמן בטקס שבו הוענק לו "פרס הסובלנות וההבנה" במוזאון היהודי בברלין (2018).

קראו את הקטע, וענו על השאלה שאחריו.

הסבירו והדגימו כיצד בתיאור דמות מרכזית ברומאן או בנובלה שלמדתם באה לידי ביטוי המורכבות שעליה מדבר גרוסמן בקטע זה.

11. הערכת דמות

(33⅓ נקודות)

ענו על שני הסעיפים א–ב.

א. תארו דמות מרכזית (או שתי דמויות מִשנה) ברומאן או בנובלה שלמדתם שעוררה בכם הערכה מיוחדת, והסבירו מה בדמות (או בדמויות) עורר בכם הערכה. הדגימו את דבריכם.

(20 נקודות)

ב. מהי תרומתה של דמות זו (או דמויות אלה) להבנת המשמעות של הרומאן או הנובלה?
הסבירו והדגימו את דבריכם.
(13⅓ נקודות)

12. 1984

(33⅓ נקודות)
(ראו בנספח: 1984)

1984 / ג'ורג' אורוול

לפניכם דיאלוג (דו־שיח) בין וינסטון לבין אובריאן. קראו אותו, וענו על השאלה שאחריו.
על פי דיאלוג זה, מה מאפיין את המשטר המתואר ברומאן? תארו והסבירו מאפיינים נוספים של משטר זה, כפי שהם באים לידי ביטוי בעלילת הרומאן.

פרק רביעי – שירה – קבוצה ראשונה – תוכנית הלימודים הישנה בשירה

בפרק זה יש שתי קבוצות של שאלות: יש לבחור באחת מן הקבוצות ולענות על פי ההנחיות.
קבוצה ראשונה – תוכנית הלימודים הישנה בשירה
אם למדתם את השירים שבקבוצה זו, ענו על שתיים מן השאלות 13–23:
על שאלה אחת משירת ימי הביניים או משירת חיים נחמן ביאליק (שאלות 13–18);
ועל שאלה אחת משירת שאול טשרניחובסקי או שיר שלא נלמד (שאלות 19–23).
(לכל שאלה – 16⅔ נקודות)
ענו על אחת מן השאלות 13–18.
ענו על אחת מן השאלות 19–23.

<u>קבוצה ראשונה</u>
<u>שירת ימי הביניים</u>

13. לבי במזרח – יהודה הלוי

(16⅔ נקודות)
(ראו בנספח: לִבִּי בְּמִזְרָח)

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. הסבירו והדגימו כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה הן המחויבות של המשורר לעלות לארץ־ישראל הן הקשיים שעומדים לפניו.
(10 נקודות)

ב. בחרו בשניים מן האמצעים האומנותיים האלה: תפארת הפתיחה, צימוד, שיבוץ (ארמז), והסבירו את תרומתם לבניית משמעות השיר.
(6⅔ נקודות)

14. יפה נוף – יהודה הלוי

(16⅔ נקודות)
(ראו בנספח: יְפֵה נוֹף)

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. הסבירו והדגימו כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה הן כמיהתו של המשורר לעלות לארץ־ישראל הן הקשיים שעומדים לפניו.

(10 נקודות)

ב. בחרו בשניים מן האמצעים האומנותיים האלה: תפארת הפתיחה, צימוד, שיבוץ (ארמז), והסבירו את תרומתם לבניית משמעות השיר.

(6⅔ נקודות)

15. הבא מבול – יהודה הלוי

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: הָבָא מַבּוּל)

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. בשיר זה המשורר מבטא סבל ומצוקה הנגרמים בעקבות ההפלגה שלו בים.

פרשו את הבית השני ואת הבית החמישי בשיר, והסבירו כיצד הסבל והמצוקה של המשורר באים לידי ביטוי בכל אחד מבתים אלה.

האם עולה מן השיר פתרון למצוקה ולסבל? הסבירו והדגימו את דבריכם.

(10 נקודות)

ב. בחרו בשניים מן האמצעים האומנותיים האלה: תפארת הפתיחה, צימוד, שיבוץ (ארמז), והסבירו את תרומתם לבניית משמעות השיר.

(6⅔ נקודות)

<u>קבוצה ראשונה</u>

<u>שירת חיים נחמן ביאליק</u>

16. לא זכיתי באור מן ההפקר – חיים נחמן ביאליק

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: לֹא זָכִיתִי בָאוֹר מִן הַהֶפְקֵר)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

בבית 4 המשורר אומר כי במפגש עם הקוראים ה"ניצוץ" נעלם.

מהי תגובתו הרגשית של המשורר על היעלמות זו? הסבירו כיצד בתים 1–3 מובילים לתגובה זו.

17. חוזה, לך ברח – חיים נחמן ביאליק

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: "חוֹזֶה, לֵךְ בְּרַח" [עמוס ז', י"ב])

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

פרשו את הביטויים "בְּעֵץ רִקָּבוֹן" (בית 2) ו"וְאֶכְרֹת בְּרִית עִם שִׁקְמֵי יָעַר" (בית 4) על פי הקשרם בשיר, והסבירו כיצד המעבר מ"בְּעֵץ רִקָּבוֹן" אל "וְאֶכְרֹת בְּרִית עִם שִׁקְמֵי יָעַר" מבטא את התהליך המתואר בשיר.

18. ואם ישאל המלאך – חיים נחמן ביאליק

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: וְאִם יִשְׁאַל הַמַּלְאָךְ)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

יש הטוענים כי המלאך בשיר זה הוא מלאך המוות הבא לקחת את נשמת המשורר.

בעקבות דברים אלה, הסבירו והדגימו שתיים מן השאלות של המלאך בשיר ואת התשובות של המשורר עליהן.

<u>קבוצה ראשונה</u>

<u>שירת שאול טשרניחובסקי</u>

19. ראי אדמה – שאול טשרניחובסקי

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: רְאִי אֲדָמָה)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

לפניכם שלוש מטפורות מן השיר. קראו אותן, וענו על השאלה שאחריהן.

פִּרְחֵי פְּרָחִים בָּךְ טָמַנּוּ רַעֲנַנִּים וּבְהוֹד, / אֲשֶׁר נְשָׁקָתַם הַשֶּׁמֶשׁ מִנְּשִׁיקָתָהּ רִאשׁוֹנָה (בית 2)

"[...] קְטֹרֶת כּוֹסוֹ נְכוֹנָה" (בית 2)

"[...] וְאֶרֶג יוֹמָם עוֹדוֹ שֶׁתִי, אֶרֶג תִּקְווֹת יוֹם יָבֹא" (בית 3)

פרשו שתיים מן המטפורות האלה, והסבירו את תרומתן לבניית משמעות השיר.

20. לא רגעי שנת, טבע – שאול טשרניחובסקי

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: לֹא רִגְעֵי שְׁנָת, טֶבַע)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

הסבירו והדגימו מהי הציפייה של המשורר היוצא לטבע.

על פי השיר, האם לדעתכם הציפייה שלו התממשה? נמקו את דבריכם.

21. שירים לאילאיל – שאול טשרניחובסקי

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: שִׁירִים לְאֵילְאֵיל)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

פרשו את הבית האחרון בשיר, והסבירו את תרומתו לביטויי האהבה שהמשורר משמיע בבתי השיר שלפניו.

הדגימו את דבריכם.

22. אומרים: ישנה ארץ – שאול טשרניחובסקי

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: אוֹמְרִים: יֶשְׁנָהּ אֶרֶץ)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.
הסבירו והדגימו את הספקות של המשורר בנוגע למאפייניה של "אותה ארץ".
בתשובתכם הסבירו גם את התרומה של השאלות הרטוריות בשיר לעיצוב ספקות אלה.

23. שיר שלא נלמד

(16⅔ נקודות)
(ראו בנספח: מְבֻקָּשׁ)

שיר שלא נלמד

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. הסבירו את הבקשה של הדובר בשיר ואת הביטוי "שֶׁיְּשַׁמֵּשׁ סַפְסָל" בשורה: "מְבֻקָּשׁ דִּבּוּר אֶחָד, נָקִי, נָעִים וְחַם שֶׁיְּשַׁמֵּשׁ סַפְסָל" (בית 3).

(9 נקודות)

ב. הדובר בשיר מבטא כמיהה שבקשתו תתגשם. ציינו שתי דרכי עיצוב המבטאות כמיהה זו, והסבירו כיצד הן מסייעות לביטוי הכמיהה.

(7⅔ נקודות)

פרק רביעי – שירה – קבוצה שנייה – תוכנית הלימודים החדשה בשירה

בפרק זה יש שתי קבוצות של שאלות: יש לבחור באחת מן הקבוצות ולענות על פי ההנחיות.
קבוצה שנייה – תוכנית הלימודים החדשה בשירה
אם למדתם את השירים שבקבוצה זו, ענו על שתיים מן השאלות 24–40.

<u>קבוץ ב</u>

24. ישנה בחיק ילדות – יהודה הלוי

(16⅔ נקודות)
(ראו בנספח: יְשֵׁנָה בְּחֵיק יַלְדוּת)

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. בבית השלישי ובבית הרביעי המשורר מדמה את הנשמה לציפור.
פרשו את הדימויים האלה, והסבירו את תרומתם להבנת דבריו של המשורר המדבר אל נשמתו.

(11 נקודות)

ב. בחרו מן השיר בדרך עיצוב נוספת (שאינה דימוי), והסבירו את תרומתה לבניית משמעותו.

(5⅔ נקודות)

25. זמן הנערות חלף – טדרוס אבולעאפיה

(16⅔ נקודות)
(ראו בנספח: זְמַן הַנַּעֲרוּת חָלַף)

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. בשיר זה המשורר מגנה דרך חיים אחת ומשבח דרך חיים אחרת.
הסבירו איזו דרך חיים המשורר מגנה, ומה הם הטיעונים שלו.
(9 נקודות)

ב. בחרו מן השיר בשניים מן האמצעים האומנותיים האלה: שיבוץ (ארמז), צימוד, שאלות רטוריות, והסבירו את תרומתם לבניית משמעותו.
(7⅔ נקודות)

26. הכניסיני תחת כנפך – חיים נחמן ביאליק

(16⅔ נקודות)
(ראו בנספח: הַכְנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֵךְ)

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. כיצד הניגוד בין "יש בעולם" (בית 2 ובית 3) ובין "אין לי" (בית 4) תורם לבניית משמעות השיר?
הסבירו והדגימו את דבריכם.
(10⅔ נקודות)

ב. על פי תשובתכם על סעיף א, הסבירו מדוע לדעתכם המשורר פונה אל הנמענת.
(6 נקודות)

27. היא יושבה לחלון – חיים נחמן ביאליק

(16⅔ נקודות)
(ראו בנספח: הִיא יוֹשְׁבָה לַחַלּוֹן)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

בשיר זה המשורר לועג למאהב התמים, שמפרש את המציאות באופן מוטעה, מכיוון שהאהבה עיוורה אותו ושיבשה את תבונתו.
(מעובד על פי זיוה שמיר, עיתון 77, עמ' 17, 1985)
הסבירו והדגימו קביעה זו.

28. הילדים – יהודה עמיחי

(16⅔ נקודות)
(ראו בנספח: הַיְלָדִים)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

כיצד המשורר מתאר את עולמם של הילדים, וכיצד הוא מתאר את עולמם של ההורים? הסבירו והדגימו את דבריכם.

בתשובתכם הסבירו גם שניים מציורי הלשון (דימויים, מטפורות) שבאמצעותם מתואר עולם הילדים.

29. השחיינים – אגי משעול

(16⅔ נקודות)
(ראו בנספח: הַשַּׁחְיָנִים)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. הסבירו והדגימו כיצד בא לידי ביטוי בשיר זה היעדר החמלה של אלה המתיימרים להיות "השחיינים האמיתיים" כלפי ה"זקנות מן הדיור המוגן".

(9⅔ נקודות)

ב. הסבירו והדגימו את התרומה של שתי השורות המסיימות את השיר לבניית משמעותו.

(7 נקודות)

30. איתקה – קונסטנדינוס קוואפיס

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: אִיתָקָה)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

השיר מסתיים בשורה "תּוּכַל אָז לְהָבִין מַה הֵן אִיתָקוֹת אֵלֶּה".

מדוע, לדעתכם, המשורר מסיים את השיר דווקא ב"איתקות", בלשון רבים?

הסבירו והדגימו את דבריכם, ובססו אותם על רעיון מרכזי שבא לידי ביטוי בשיר כולו.

31. חצי האי – שיימוס היני

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: חֲצִי הָאִי)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

השיר מתחיל בהצעה לצאת למסע "כְּשֶׁאֵין לְךָ עוֹד מַה לְהַגִּיד", ומסתיים בשיבה הביתה "כְּשֶׁעֲדַיִן אֵין לְךָ מַה לְהַגִּיד".

האם היה המסע לשווא? הסבירו והדגימו את התשובה של המשורר על שאלה זו. בתשובתכם התייחסו גם לתרומה של תיאורי הטבע להבנת המסע בשיר.

קובץ ז

32. בכל לבי אמת – יהודה הלוי

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: בְּכָל־לִבִּי אֱמֶת)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

הסבירו והדגימו כיצד משתקפת בשיר אמונתו של הדובר באל.

בתשובתכם הסבירו גם שניים מן האמצעים האומנותיים בשיר המדגישים אמונה זו.

33. שחי לאל – שלמה אבן גבירול

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: שְׁחִי לָאֵל)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

הסבירו את התרומה של פועלי הציווי בשיר (שְׁחִי, רוּצִי, פְּנִי, דְּעִי, קַדְּמִי) לבניית משמעותו.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

34. לבדי – חיים נחמן ביאליק

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: לְבַדִּי)

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. מהו התהליך ההיסטורי־תרבותי הנרמז בבית הראשון בשיר?

(7 נקודות)

ב. בבית החמישי השכינה חוזרת על כמה מדבריו של המשורר בבית הראשון. מה השכינה משמיטה בדבריה, ומדוע לדעתכם היא משמיטה דברים אלה? הסבירו והדגימו את דבריכם.

(9⅔ נקודות)

35. ים הדממה פולט סודות – חיים נחמן ביאליק

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: יַם הַדְּמָמָה פּוֹלֵט סוֹדוֹת)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

מהי המשמעות של מוטיב הדממה בשיר?

הסבירו והדגימו את דבריכם, ובססו אותם על ציטוטים מן השיר.

36. עטור מצחך – אברהם חלפי

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: [עָטוּר מִצְחֵךְ])

לפניכם שיר מאת אברהם חלפי (המתחיל במילים: "עטור מצחך זהב שחור"), קראו אותו, וענו על השאלה שאחריו.

האהובה המתוארת בשיר זה היא מצד אחד דמות שהמשורר מכיר היכרות אינטימית, ומצד אחר היא מרוחקת ובלתי מושגת עבורו.

הסבירו והדגימו קביעה זו על שני חלקיה.

37. מאהב חדש – דן פגיס

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: מְאַהֵב חָדָשׁ)

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. בשיר זה האישה מתייחסת למשורר כמו אל חפץ.

הסבירו קביעה זו, והדגימו כיצד יחס זה בא לידי ביטוי בשיר.

(9⅔ נקודות)

ב. מהי תגובתו של המשורר על החפצה זו? האם לדעתכם הוא משתף פעולה או מתנגד לה?

הסבירו והדגימו את דבריכם.

(7 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

38. בכל זאת אני עולה – מאיה אנג'לו

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: בְּכָל זֹאת אֲנִי עוֹלָה)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

מה הן האווירה ונימת הכתיבה המאפיינות שיר זה? בתשובתכם הסבירו כיצד שלוש מן השאלות בשיר מסייעות לְעַצֵּב את האווירה ואת נימת הכתיבה.

39. שוב אברך את השמש לשלום – פרוע' פרוחזאד

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: שׁוּב אֲבָרֵךְ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְשָׁלוֹם)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

מה הן האווירה ונימת הכתיבה המאפיינות שיר זה? בתשובתכם הסבירו כיצד החזרות בשיר מסייעות לְעַצֵּב את האווירה ואת נימת הכתיבה.

40. שיר שלא נלמד

(16⅔ נקודות)

(ראו בנספח: מְבֻקָּשׁ)

שיר שלא נלמד

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. הסבירו את הבקשה של הדובר בשיר ואת הביטוי "שֶׁיְּשַׁמֵּשׁ סַפְסָל" בשורה: "מְבֻקָּשׁ דִּבּוּר אֶחָד, נָקִי, נָעִים וְחַם שֶׁיְּשַׁמֵּשׁ סַפְסָל" (בית 3).

(9 נקודות)

ב. הדובר בשיר מבטא כמיהה שבקשתו תתגשם. ציינו שתי דרכי עיצוב המבטאות כמיהה זו, והסבירו כיצד הן מסייעות לביטוי הכמיהה.

(7⅔ נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

נספח – הטקסטים

חג מולד אחד

טרומן קפוטה

הלכתי עם סוק לדואר וקניתי גלויה בסנט. אותה גלויה קיימת עד היום. היא נמצאה בכספת של אבי כשהוא מת בשנה שעברה. הנה מה שכתבתי לו: שלום אבא אני מקווה שאתה מרגיש תוב אני כן ואני לומד לדַבֵּש באווירון שלי כל כך מהר שבקרוב אני יהיה בשמים אז תסתכל טוב וכן אני אוהב אותך באדי.

אנטיגונה

סופוקלס · תרגום: ט' כרמי

אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא יֶחֱטָא,
אַף הַצַּדִּיק יוֹדֶה בְּמְשׁוּגָתוֹ [בטעותו],
[...]
גַּבְהוּת לֵבָב הִיא רֹאשׁ לְכָל חַטָּאת.

(תרגם: ט' כרמי)

אדיפוס המלך

סופוקלס · תרגום: ד' גילולה

אַל תִּשְׁתּוֹקֵק לִשְׁלֹט בַּכֹּל.
הֵן הַשִּׁלְטוֹן שֶׁרָכַשְׁתָּ לֹא עוֹד מְלַוֶּה חַיֶּיךָ.

(תרגמה: ד' גילולה)

טקסט 4

דויד גרוסמן

כמעט כל רעיון שצץ בי בקשר לדמות שאני כותב פותח בפניי עוד ועוד אפשרויות שלה, עוד ועוד קווי אופי שלה [...] כלומר, אין־סוף פניו של האדם [...] נימי נפשו, [...] דעותיו [...], יצריו, תעתועיו, קטנותו וגדלותו [...], כוח ההרס שבו, אין־סוף צירופיו.

1984

ג'ורג' אורוול

[וינסטון]: "מה אני יכול לעשות?" [...] "מה אני יכול לעשות אם אני רואה מה שלנגד עיניי? שתיים ועוד שתיים הן ארבע".

[אובריאן]: "לפעמים, וינסטון. לפעמים הן חמש. לפעמים הן שלוש. לפעמים הן גם זה וגם זה בעת ובעונה אחת. עליך להשתדל יותר. לא קל לאדם להיעשות שפוי בדעתו".

(ג'ורג' אורוול, 1984, 1993, עמ' 201)

לִבִּי בְּמִזְרָח

יהודה הלוי

לִבִּי בְמִזְרָח וְאָנֹכִי בְּסוֹף מַעֲרָב — / אֵיךְ אֶטְעֲמָה אֵת אֲשֶׁר אֹכַל וְאֵיךְ יֶעֱרַב?
אֵיכָה אֲשַׁלֵּם נְדָרַי וֶאֱסָרַי, בְּעוֹד / צִיּוֹן בְּחֶבֶל אֱדוֹם וַאֲנִי בְּכֶבֶל עֲרָב?
יֵקַל בְּעֵינַי עָזֹב כָּל טוּב סְפָרַד, כְּמוֹ / יֵקַר בְּעֵינַי רְאוֹת עַפְרוֹת דְּבִיר נֶחֱרָב!

יְפֵה נוֹף

יהודה הלוי

יְפֵה נוֹף, מְשׂוֹשׂ תֵּבֵל, קִרְיָה לְמֶלֶךְ רָב, / לְךָ נִכְסְפָה נַפְשִׁי מִפַּאֲתֵי מַעְרָב!
הֲמוֹן רַחֲמַי נִכְמָר כִּי אֶזְכְּרָה קֶדֶם, / כְּבוֹדֵךְ אֲשֶׁר גָּלָה וְנָוֵךְ אֲשֶׁר חָרַב.
וּמִי יִתְּנֵנִי עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים, עַד / אָרוּחָה בְּדִמְעָתִי עָפָרֵךְ וְיִתְעָרֵב!
דְּרַשְׁתִּיךְ, וְאִם מַלְכֵּךְ אֵין בָּךְ וְאִם בִּמְקוֹם / צְרִי גִלְעָדֵךְ — נָחֹשׁ שָׁרָף וְגַם עֵקֶרֵב.
הֲלֹא אֶת אֲבָנַיִךְ אֲחוֹנֵן וְאָשְׁקֵם / וְטַעַם רְגָבַיִךְ לְפִי מִדְבַּשׁ יֶעְרַב!

הֲבָא מַבּוּל

יהודה הלוי

הֲבָא מַבּוּל וְשָׁם תֵּבֵל חֳרֵבָה? / וְאֵין לִרְאוֹת פְּנֵי אֶרֶץ חֳרֵבָה,
וְאֵין אָדָם וְאֵין חַיָּה וְאֵין עוֹף — / הֲסָף הַכֹּל וְשָׁכְבוּ מַעֲצֵבָה?
וּבְרִאוֹת הַר וְשׁוּחָה לִי מְנוּחָה, / וְאֶרֶץ הֲעֲרָבָה לִי עֲרֵבָה.
וְאַשְׁגִּיחַ לְכָל עֵבֶר — וְאֵין כֹּל, / אֲבָל מַיִם וְשָׁמַיִם וְתֵבָה,
וְלִוְיָתָן בְּהַרְתִּיחוֹ מְצוּלָה, / וְאֶחְשֹׁב כִּי תְהוֹם יַחְשֹׁב לְשִׁיבָה.
וְלֵב הַיָּם יְכַחֵשׁ בָּאֳנִיָּה, / כְּאִלּוּ הִיא בְּיַד הַיָּם גְּנֵבָה!
וְיָם יִזְעַף — וְנַפְשִׁי תַּעֲלֹז, כִּי / אֱלֵי מִקְדַּשׁ אֱלֹהֶיהָ קְרֵבָה.

לֹא זָכִיתִי בָאוֹר מִן הַהֶפְקֵר

חיים נחמן ביאליק

בית 1

לֹא זָכִיתִי בָאוֹר מִן־הַהֶפְקֵר,
אַף לֹא־בָא לִי בִּירֻשָּׁה מֵאָבִי,
כִּי מִסַּלְעִי וְצוּרִי נִקַּרְתִּיו
וַחֲצַבְתִּיו מִלְּבָבִי.

בית 2

נִיצוֹץ אֶחָד בְּצוּר לִבִּי מִסְתַּתֵּר,
נִיצוֹץ קָטָן — אַךְ כֻּלּוֹ שֶׁלִּי הוּא,
לֹא שְׁאֵלְתִּיו מֵאִישׁ, לֹא גְנַבְתִּיו —
כִּי מִמֶּנִּי וּבִי הוּא.

בית 3

וְתַחַת פַּטִּישׁ צָרוֹתַי הַגְּדוֹלוֹת
כִּי יִתְפּוֹצֵץ לְבָבִי, צוּר־עֻזִּי,
זֶה הַנִּיצוֹץ עָף, נִתָּז אֶל־עֵינִי,
וּמֵעֵינִי — לַחֲרוּזִי.

בית 4

וּמֵחֲרוּזִי יִתְמַלֵּט לִלְבַבְכֶם,
וּבְאוּר אֶשְׁכֶם הִצַּתְיו, יִתְעַלֵּם,
וְאָנֹכִי בְּחֶלְבִּי וּבְדָמִי
אֶת־הַבְּעֵרָה אֲשַׁלֵּם.

"חוֹוֶה, לֵךְ בְּרַח" [עמוס ז', י"ב]

חיים נחמן ביאליק

בית 1

"לֵךְ בְּרַח?" — לֹא־יִבְרַח אִישׁ כָּמוֹנִי!
הֲלוֹךְ בַּלָּאט לִמְדַנִי בְקָרִי,
גַּם דַּבֵּר כֵּן לֹא־לָמְדָה לְשׁוֹנִי
וּכְקַרְדֹּם כָּבֵד יִפֹּל דְּבָרִי.

בית 2

וְאִם־כֹּחִי תַּם לָרִיק — לֹא־פִשְׁעִי,
חַטַּאתְכֶם הִיא וּשְׂאוּ הֶעָוֹן!
לֹא־מָצָא תַחְתָּיו סְדָן פַּטִּישִׁי,
קַרְדֻּמִּי בָא בְּעֵץ רִקָּבוֹן.

בית 3

אֵין דָּבָר! אַשְׁלִים עִם־גּוֹרָלִי:
אֶת־כֵּלַי אֶקְשֹׁר לַחֲגוֹרָתִי,
וּשְׂכִיר הַיּוֹם בְּלִי שְׂכַר פְּעֻלִּי
אָשׁוּבָה לִי בַּלָּאט כְּשֶׁבָּאתִי.

בית 4

אֶל־נָוִי אָשׁוּב וְאֶל־עֲמָקָיו
וְאֶכְרֹת בְּרִית עִם שִׁקְמֵי יָעַר;
וְאַתֶּם — אַתֶּם מְסוֹס וְרָקֶב
וּמָחָר יִשָּׂא כֻלְּכֶם סָעַר.

וְאִם יִשְׁאַל הַמַּלְאָךְ

חיים נחמן ביאליק

בְּנִי, נִשְׁמָתְךָ אַיֵּהָ? —
"שׁוּט בָּעוֹלָם, בַּקְּשֵׁנָהּ, מַלְאָכִי!
יֵשׁ בָּעוֹלָם כְּפָר שַׁאֲנָן, מֶקֶף חוֹמַת יְעָרִים,
וְלַכְּפָר רְקִיעַ תְּכֵלֶת, בְּלִי מְצָרִים רָקִיעַ,
וְלִרְקִיעַ הַתְּכֵלֶת בַּת־יְחִידָה בְּאֶמְצַע:
עֵב יְחִידָה, לְבָנָה וּקְטַנָּה.
וּבְצָהֳרֵי יוֹם קַיִץ בָּדָד שׁוֹחֵק־שָׁם יֶלֶד,
יֶלֶד עָזוּב לְנַפְשׁוֹ, רַךְ וְיָחִיד וְחוֹלֶם —
וַאֲנִי הוּא הַיֶּלֶד, מַלְאָכִי.
פַּעַם אַחַת הִתְעַלֵּף כָּל־הָעוֹלָם וַיִּשְׁתֹּק,
וּשְׁתֵּי עֵינֵי הַיֶּלֶד הַשָּׁמַיְמָה נִמְשָׁכוּ,
וַיִּרְאֶנָּה, הַיְחִידָה, הַזַּכָּה, הַבְּרוּרָה,
וְנַפְשׁוֹ יָצְאָה בִּרְאוֹתוֹ, כְּצֵאת יוֹנָה מִשּׁוֹבָכָהּ,
אֶל הָעָב הַנֶּחְמָדָה."

– וַתְּמוֹג? –

"גַּם־שֶׁמֶשׁ יֵשׁ בָּעוֹלָם, מַלְאָכִי!
אֶת־נִשְׁמָתִי הִצִּילָה קֶרֶן פָּז רַחֲמָנְיָה,
וְעַל־כַּנְפֵי הַזֹּהַר יָמִים רַבִּים פִּזְּזָה
כְּצִפֹּרֶת לְבָנָה;
פַּעַם רָכְבָה בַּבֹּקֶר עַל־גַּב קֶרֶן הַזָּהָב,
הָלוֹךְ הָלְכָה לְבַקֵּשׁ פִּנִּינַת טַל בֵּין הַדְּשָׁאִים,
וְדִמְעָה זַכָּה וְתַמָּה אָז עַל־לֶחְיֵי רָעֲדָה,
וַתִּזְדַּעְזַע הַקֶּרֶן וְנִשְׁמָתִי צָנָחָה —
וַתִּשְׁתַּקַּע בַּדִּמְעָה."

– וַתִּיבָשׁ? –

"לֹא, כִּי נָשְׂרָה עַל־דַּף גְּמָרָא קְדוֹשָׁה.
גְּמָרָא הָיְתָה לִזְקֵנִי שְׁעִירַת גְּוִילִים וּמְעוּכָה,
וּבְכֶרֶסָהּ — שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת שֶׁל־זְקָנוֹ הַלָּבָן,
חוּטֵי צִיצִיּוֹת פְּסוּלוֹת שֶׁל־טַלִּיתוֹ הַקְּטַנָּה
וְסִמָּנִים שֶׁל־הַרְבֵּה טִפּוֹת חֵלֶב וְשַׁעֲוָה,
וּבַגְּמָרָא הַזֹּאת, בְּמֵעֵי אוֹתִיּוֹת מֵתוֹת
בָּדָד פִּרְפְּרָה נִשְׁמָתִי."

– וַתֶּחֱנַק? –

"לֹא, פִּרְפְּרָה וַתְּשׁוֹרֵר, מַלְאָכִי!
בָּאוֹתִיּוֹת הַמֵּתוֹת שִׁירַי חַיִּים הֵקֵרוּ,
וּבַאֲרוֹן סִפְרֵי זְקֵנִי מֵתֵי עוֹלָם נִזְדַּעְזְעוּ.
שׁוֹנִים הָיוּ הַשִּׁירִים: עַל־עֵב קְטַנָּה וּבְהִירָה,
עֲלֵי קֶרֶן הַזָּהָב וַעֲלֵי דִּמְעָה מַזְהִירָה,
עֲלֵי צִיצִיּוֹת פְּסוּלוֹת וַעֲלֵי טִפּוֹת שֶׁל־שַׁעֲוָה —
אַךְ שִׁיר אֶחָד לֹא יָדָעָה — שִׁיר עֲלוּמִים וְאַהֲבָה.
וַתְּכַל לָצֵאת, וַתֶּהֱמֶה, וְלֹא־מָצְאָה תַּנְחוּמִין,
וַתִּתְעַלֵּף עַד־כְּלוֹתָהּ, וַיְהִי צַר־לָהּ עַד־מָוֶת.
פַּעַם אַחַת פָּקַדְתִּי אֶת־גְּמָרְתִּי הַבָּלָה —
וְהִנֵּה פָּרְחָה מִתּוֹכָהּ נִשְׁמָתִי.

וַעֲדַיִן הִיא טָסָה וּמְשׁוֹטֶטֶת בָּעוֹלָם,
מְשׁוֹטֶטֶת וְתוֹעָה וְאֵינָהּ מוֹצֵאת תַּנְחוּמִין;
וּבַלֵּילוֹת הַצְּנוּעִים שֶׁבִּתְחִלַּת כָּל־חֹדֶשׁ,
בְּהִתְפַּלֵּל הָעוֹלָם עֲלֵי פְּגִימַת הַלְּבָנָה,
הִיא מִתְרַפְּקָה בְכִנָּפָהּ עֲלֵי שַׁעַר הָאַהֲבָה,
מִתְרַפֶּקֶת, דּוֹפֶקֶת וּבוֹכִיָּה בַּחֲשָׁאי,
וּמִתְפַּלְּלָה עַל־הָאַהֲבָה."

רְאִי אֲדָמָה

שאול טשרניחובסקי

בית 1

רְאִי, אֲדָמָה, כִּי הָיִינוּ בַּזְּבָזָנִים עַד מְאֹד!
בְּחֵיקֵךְ, מְלוֹן־בְּרָכָה, מְעוֹן סֵתֶר, זֶרַע טָמַנּוּ... לֹא עוֹד
פְּנִינֵי זְגוּגִיּוֹת שֶׁל כֶּסֶמֶת, זֶרַע חִטָּה כְּבֵדָה,
גַּרְגַּר שְׂעוֹרָה חֲתוּל כֶּתֶם, שִׁבֹּלֶת־שׁוּעָל חֲרֵדָה.

בית 2

רְאִי, אֲדָמָה, כִּי הָיִינוּ בַּזְּבָזָנִים עַד מְאֹד:
פִּרְחֵי פְרָחִים בָּךְ טָמַנּוּ רַעֲנַנִּים וּבְהוֹד,
אֲשֶׁר נְשַׁקְתֶּם הַשֶּׁמֶשׁ מִנְּשִׁיקָתָהּ רִאשׁוֹנָה,
מַצְנִיעַ חֵן עִם יְפֵה קֶלַח, קְטֹרֶת כּוֹסוֹ נְכוֹנָה.
וְעַד שֶׁיָּדְעוּ צָהֳרַיִם בְּעֶצֶם הַצַּעַר הַתֹּם,
וּבְטֶרֶם רָוּו טַל שֶׁל בֹּקֶר בַּחֲלוֹמוֹת־אוֹר נִבְטָם.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

בית 3

הֵא לָךְ הַטּוֹבִים בְּבָנֵינוּ, נֹעַר טָהוֹר חֲלוֹמוֹת,
בָּרֵי לֵב, נְקִיֵּי כַפַּיִם, טָרֶם חֻלְאַת אֲדָמוֹת,
וְאֶרֶג יוֹמָם עוֹדוֹ שֶׁתִי, אֶרֶג תִּקְווֹת יוֹם יָבֹא,
אֵין לָנוּ טוֹבִים מִכָּל אֵלֶּה. אַתְּ הֲרָאִית? וְאֵיפֹה?

בית 4

וְאַתְּ תְּכַסִּי עַל כָּל אֵלֶּה. יַעַל הַצֶּמַח בְּעִתּוֹ!
מֵאָה שְׁעָרִים הוֹד וְכֹחַ, קֹדֶשׁ לְעֵם מְכוֹרָתוֹ!
בָּרוּךְ קָרְבָּנָם בְּסוֹד מָוֶת, כִּפֶּר חַיֵּינוּ בְּהוֹד...
רְאִי, אֲדָמָה, כִּי הָיִינוּ בַּזְּבָזְנִים עַד מְאֹד!

לֹא רִגְעֵי שְׁנָת, טֶבַע

שאול טשרניחובסקי

לֹא רִגְעֵי שְׁנָת, טֶבַע, וַחֲלוֹמוֹת יִמְתָּקוּ,
רַק רֶגֶשׁ בְּךְ אֶרְאֶה וְסַעֲרוֹת הַקְּרֵב:
עַל מְרוֹם שִׂיא הָרֶיךְ וּבְמִכְרוֹת עֲמָקוּ,
בִּתְהוֹמוֹת הַיְשִׁימוֹן וּבְצֵל חֶבְיוֹן עֵב.

כִּי תֶאֱבַל נַפְשִׁי, וּפְצָעַי יִזְעָקוּ,
תִּקְווֹתַי תִּבֹּלְנָה כַּשּׁוֹשָׁן בַּסְּתָו,
אָנוּדָה לִמְקוֹם שָׁם מִשְׁבָּרִים יִנְאָקוּ,
לִמְקוֹם צוּקָיו יָרִים צוּר אַדִּיר וָשָׁב.

אָז בִּשְׁתִי מִגַּלִּים הָרֵבִים בַּסְּלָעִים,
שֶׁהֵמָּה, בְּהִתְמוֹלְלָם, שָׁבִים לִרְגָעִים,
וְטוּר מִטּוּר יָרוּם, גַּל יִגְבַּר מִגַּל;

מְצוּרִים נִכְלַמְתִּי, שֶׁהֵמָּה בִּגְאוֹנָם
אֶל מַחַץ מִשְׁבָּרִים, אֶל נַהֲמָם וַהֲמוֹנָם
יַסְגִּירוּ אֶת לִבָּם, וְרַאשֵׁיהֶם אֶל עָל...

שִׁירִים לְאֵילְאִיל

שאול טשרניחובסקי

ב

אֲנִי אֶתֵּן לָהּ שִׁירַי, שִׁירִים שֶׁל יָם
(וּשְׁמָהּ לֹא יִזָּכֵר וְלֹא יִהְיֶה שְׁמָהּ בָּם):

שִׁיר לַגָּל, שִׁיר לַחוֹל, שִׁיר לַשַּׁחַף הָרָן,
לַעֲנָנָה פּוֹשֶׁטֶת, וְאֵין פּוֹתֵר לְאָן.

וְאוּלָם הַשִּׁירִים הַקְּטַנִּים אַךְ לָהּ!
בִּרְעֹד נִימֵי לִבִּי אֵלֶיהָ יִכְלֶה,

בְּטַלְטוּל בַּדֶּרֶךְ מִיָּם וְעַד יָם,
מִשִּׁלְגֵי הַצָּפוֹן וְעַד חוֹל־נֶגֶב חָם.

כִּי אֵלֶּה עֵינֶיהָ שְׁנֵי יַמִּים יְרֻקִּים,
בָּהֶם חַיֵּי תְּלוּיִים וְהֶגְיוֹנַי חֲבוּקִים.

שיר ב מתוך מחזור השירים:

אוֹמְרִים: יֶשְׁנָהּ אֶרֶץ

שאול טשרניחובסקי

בית 1

אוֹמְרִים: יֶשְׁנָהּ אֶרֶץ,
אֶרֶץ שְׁכוּרַת שֶׁמֶשׁ – – –
אַיֵּה אוֹתָהּ אֶרֶץ,
אֵיפֹה אוֹתָהּ שֶׁמֶשׁ?

בית 2

אוֹמְרִים: יֶשְׁנָהּ אֶרֶץ,
עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה,
שִׁבְעָה כּוֹכְבֵי־לֶכֶת
צָצִים עַל כָּל גִּבְעָה.

בית 3

אֶרֶץ — בָּהּ יִתְקַיֵּם
כָּל אֲשֶׁר אִישׁ קִוָּה – – –
אֵיפֹה הִיא הָאֶרֶץ?
אַיֵּה אוֹתָהּ גִּבְעָה?

בית 4

נִכְנַס כָּל הַנִּכְנָס,
פָּגַע בְּאָח כְּהִנָּמְלוֹ,
פּוֹרֵשׂ אֵלָיו שָׁלוֹם —
וְאוֹר לְאִישׁ וְחַם לוֹ.

בית 5

אַיֵּם: אוֹתָהּ אֶרֶץ,
כּוֹכְבֵי אוֹתָהּ גִּבְעָה?
מִי יַנְחֵנוּ דֶּרֶךְ,
יַגִּיד לִי הַנְּתִיבָה?

בית 6

כְּבָר עָבַרְנוּ כַּמָּה
מִדְבָּרוֹת וְיַמִּים,
כְּבָר הָלַכְנוּ כַּמָּה,
כֹּחוֹתֵינוּ תַּמִּים.

בית 7

כֵּיצַד זֶה תָּעִינוּ?
טֶרֶם הוּנַח לָנוּ?
אוֹתָהּ אֶרֶץ־שֶׁמֶשׁ,
אוֹתָהּ לֹא מָצָאנוּ.

בית 8

אוּלַי – – – כְּבָר אֵיֶנָּהּ?
וַהַאִי נִטַּל זִיוָהּ!
דָּבָר בִּשְׁבִילֵנוּ
אֲדֹנָי לֹא צִוָּה – – –

מְבֻקָּשׁ

אדמיאל קוסמן

בית 1

מְבֻקָּשׁ מָקוֹם שָׁקֵט עָלָיו תּוּנַח הַנֶּפֶשׁ.
לְכַמָּה רְגָעִים בִּלְבַד.
מְבֻקָּשׁ מָקוֹם שֶׁיִּשַּׁמֵּשׁ מִדְרָךְ לְכַף הָרֶגֶל.
לְכַמָּה רְגָעִים בִּלְבַד.

בית 2

מְבֻקָּשׁ עָצִיץ, עֲלֶה, גִּבְעוֹל, אוֹ שִׁיחַ, שֶׁלֹּא יָקוּם
וְיִתְקַפֵּל כְּשֶׁהִיא תָּבוֹא. לְכַמָּה רְגָעִים בִּלְבַד.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

בית 3

מְבֻקָּשׁ דִּבּוּר אֶחָד, נָקִי, נָעִים וְחַם שֶׁיְּשַׁמֵּשׁ סַפְסָל,
מִקְלָט, לְמִישֶׁהִי, קְרוֹבָה שֶׁלִּי, יַלְדָּה–יוֹנָה, נַפְשִׁי שֶׁלִּי,
אֲשֶׁר יָצְאָה מִן הַתֵּבָה, לְכַמָּה רְגָעִים, בְּשְׁעוֹת הַבֹּקֶר,
וְלֹא מָצְאָה מֵאָז מָנוֹחַ לְרַגְלָהּ.

* אדמיאל קוסמן – משורר ישראלי, פרופסור למדעי היהדות באוניברסיטת פוטסדאם בגרמניה. זכה בפרס ברנשטיין לשירה (1991), בפרס ראש הממשלה (1992) ובפרס ברנר (2000). מספריו: ואחרי מוראות מעשה השיר (1980), קטעים אִתך: שירים (2012). השיר "מְבֻקָּשׁ" לקוח מספרו סמרטוטים רכים (1990).

יְשֵׁנָה בְּחֵיק יַלְדוּת

יהודה הלוי

יְשֵׁנָה בְּחֵיק יַלְדוּת, לְמָתַי תִּשְׁכְּבִי! / דְּעִי כִּי נְעוּרִים כַּנְּעֹרֶת נִנְעָרוּ!
הֲלָעַד יְמֵי הַשַּׁחֲרוּת? קוּמִי צְאִי, / רְאִי מַלְאֲכֵי שֵׁיבָה בְּמוֹסָר שְׁחָרוּ,
וְהִתְנַעֲרִי מִן הַזְּמָן, כַּצִּפֳּרִים / אֲשֶׁר מֵרְסִיסֵי לַיְלָה יִתְנַעֲרוּ.
דְּאִי כַּדְּרוֹר לְמָצֹא דְרוֹר מִמַּעֲלֵךְ / וּמִתּוֹלְדוֹת יָמִים כְּיַמִּים יִסְעָרוּ.
הֲיֵי אַחֲרֵי מַלְכֵּךְ מְרַדֶּפֶת, בְּסוֹד / נְשָׁמוֹת אֲשֶׁר אֶל טוּב ה' נָהֲרוּ!

זְמַן הַנַּעֲרוּת חָלַף

טדרוס אבולעאפיה

זְמַן הַנַּעֲרוּת חָלַף וְהָלַךְ – / וְלַעֲבֹד אֵל אֲנִי צוֹעֵק וְנִמְלַךְ
וְשָׁב כָּל בִּטְחוֹנִי עַל אֲדֹנָי / וְהוּטַל כָּל יְהָבִי בּוֹ וְהֶשְׁלָךְ.
וּבַמֶּה, בֶּן אֱנוֹשׁ, יִגְאֶה לְבָבְךָ / בְּמַמְלָכָה שְׁפָלָה שֶׁבְּחֶדְלָךְ?
הֲלֹא כָל הַיְצוּר עָפָר וְאֵפֶר - / וְאֵיךְ תִּגְאֶה עָלַי עָפָר בְּמָשְׁלָךְ?
וּמֶמְשֶׁלֶת זְמַן אֶמְאַס, וְאֶתְאַב / מְצֹא מַסְלוּל לְעוֹלָם בָּא וּמַהְלָךְ.
וְאָמַרְתִּי לְלֵץ, כִּי רָם לְבָבוֹ / לְמַעַן בַּזְּמַן מָשַׁל וּמָלַךְ:
"אֲנִי אֶמְלֹךְ בְּעוֹלַם הַנְּפָשׁוֹת - / וְעַל עוֹלָם מְלָכְלָךְ לְךָ מְלֹךְ־לָךְ!"

הַכְנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֵךְ

חיים נחמן ביאליק

בית 1

הַכְנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֵךְ,
וַהֲיִי לִי אֵם וְאָחוֹת,
וִיהִי חֵיקֵךְ מִקְלַט רֹאשִׁי,
קַן־תְּפִלּוֹתַי הַנִּדָּחוֹת.

בית 2

וּבְעֵת רַחֲמִים, בֵּין־הַשְּׁמָשׁוֹת,
שְׁחִי וַאֲגַל לָךְ סוֹד יִסּוּרָי:
אוֹמְרִים, יֵשׁ בָּעוֹלָם נְעוּרִים —
הֵיכָן נְעוּרָי?

בית 3

וְעוֹד רָז אֶחָד לָךְ אֶתְוַדֶּה:
נַפְשִׁי נִשְׂרְפָה בְלַהֲבָה;
אוֹמְרִים, אַהֲבָה יֵשׁ בָּעוֹלָם —
מַה־זֹּאת אַהֲבָה?

בית 4

הַכּוֹכָבִים רְמוּ אוֹתִי,
הָיָה חֲלוֹם — אַךְ גַּם הוּא עָבָר;
עַתָּה אֵין לִי כְּלוּם בָּעוֹלָם —
אֵין לִי דָּבָר.

בית 5

הַכְנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֵךְ,
וַהֲיִי לִי אֵם וְאָחוֹת,
וִיהִי חֵיקֵךְ מְקֻלַּט רֹאשִׁי,
קַן־תְּפִלּוֹתַי הַנִּדָּחוֹת.

הִיא יוֹשְׁבָה לַחַלּוֹן

חיים נחמן ביאליק

הִיא יוֹשְׁבָה לַחַלּוֹן
וְשׂוֹרָקָה שְׁעָרָהּ,
בְּעֵינֵיכֶם הִיא פְּרוּצָה
וּבְעֵינַי הִיא בָּרָה.

מַר לִי מַר, לִבִּי
הַיּוֹם עָלַי רָע,
אִם רָחֵלָה אֵינֶנָּה –
אֲנִי אָנָה בָא?

פֶּה יֵשׁ לַבְּרִיּוֹת
וְהוֹלְכוֹת הֵן רָכִיל,
אַךְ רָחֵלָה לִי הִיא
וְאָנֹכִי לְרָחֵל.

מַר לִי מַר, לִבִּי
הַיּוֹם עָלַי רָע,
אִם רָחֵלָה אֵיֶנָּה –
אֲנִי אָנָה בָּא?

בָּעֶרֶב כִּי־אֵצֵא
אֶל מִשְׁעוֹל הַקָּמָה –
וְרָחֵלָה אֵין עִמִּי –
אֵין עִמִּי הַנְּשָׁמָה.

מַר לִי מַר, לִבִּי
הַיּוֹם עָלַי רָע,
אִם רָחֵלָה אֵיֶנָּה –
אֲנִי אָנָה בָּא?

שִׁבֳּלִים, גִּבְעוֹלִים,
לְרָחֵלָה שְׂאוּ שְׁלוֹמִי
וַעֲנוּ בִי: אִם תְּאַחֵר –
וּמַתִּי בְּמְקוֹמִי.

מַר לִי מַר, לִבִּי
הַיּוֹם עָלַי רָע,
אִם רָחֵלָה אֵיֶנָּה –
אֲנִי אָנָה בָּא?

הַיְלָדִים

יהודה עמיחי

הַיְלָדִים רָצִים יוֹם יוֹם בְּמַגְרָשׁ הַמִּשְׂחָקִים.
בְּתְנוּעוֹת רַגְלֵיהֶם הַקְּטַנּוֹת הֵם מְסוֹבְבִים
אֶת כַּדּוּר הָאֲדָמָה כְּמוֹ בְּקִרְקָס,
הֵם רוֹצִים לִהְיוֹת לוּלְיָנִים וְקוֹסְמִים.

הַיְלָדִים מוֹדִים לָנוּ עֶרֶב עֶרֶב שֶׁהֵבֵאנוּ אוֹתָם
לָעוֹלָם. בְּנִימוּס יָפֶה הֵם זוֹקְפִים אֶת עַצְמָם
בְּמִטּוֹתֵיהֶם וּבְזְרוֹעוֹת עָתִיד קְטַנּוֹת
הֵם נִתְלִים עַל עֹרֶף קָשֶׁה, גַּעְגּוּעֵי
הוֹרֵיהֶם הֵם צַעֲצוּעֵיהֶם.
אַחַר כָּךְ הֵם שׁוֹכְבִים עַל הַגַּב
כְּצַיָּרֵי תִּקְרוֹת בְּבָתֵּי־תְּפִלָּה
וּמְצַיְּרִים לָהֶם שָׁמַיִם יָפִים.

אֲנִי פּוֹתֵחַ אֶת הַחַלּוֹן:
כָּל הֶחָלָל הַחִיצוֹן עוֹבֵר דֶּרֶךְ הַחֶדֶר
וַאֲנִי סוֹלֵחַ אָז לְהוֹרַי שֶׁעָשׂוּ אוֹתִי.
אֲנִי יוֹשֵׁב לְיַד הַיְלָדִים עַד שֶׁהֵם נִרְדָּמִים
וַאֲנִי אוֹמֵר שֶׁבַע פְּעָמִים
כְּמוֹ בִּתְפִלַּת הַנְּעִילָה בְּיוֹם כִּפּוּר:
"אֲנִי לֹא אֱלֹהִים",
שֶׁבַע פְּעָמִים,
אֲנִי לֹא אֱלֹהִים.

הַשַּׁחְיָנִים
אגי משעול

זֶקֶנוֹת מִן הַדִּיּוּר הַמּוּגָן
בָּאוֹת בְּדִיּוּק בְּעֶשֶׂר לִשְׁחוֹת.
לְאַט הֵן מַשְׁקִיעוֹת אֶת גּוּפָן בְּתוֹךְ הַמַּיִם
וְאָז הֵן צָפוֹת שָׁם עַל פְּנֵי מַסְלוּלֵי הַשְּׁחָיָה
וְרַק עֵינֵיהֶן נוֹצְצוֹת מִתַּחַת לְכוֹבְעֵי הַגּוּמִי הַוְרֻדִּים.

מִפַּעַם לְפַעַם הֵן מִתְהַפְּכוֹת עַל גַּבָּן
וּמְפַרְפְּרוֹת כְּטוֹבְעוֹת בַּמּוּבָן הָרָחָב יוֹתֵר
וְאֶבְרֵיהֶן שֶׁהִתְמַזְּגוּ כְּבָר זֶה בָּזֶה
עַד שֶׁאֵין הֵם רְאוּיִים עוֹד לִשְׁמָם
מְבַצְבְּצִים פֹּה וְשָׁם מִן הָאַדְוָוֹת
כְּאִלּוּ וְתֵר שָׁם מִישֶׁהוּ עַל זוּטוֹת כְּגוֹן אֵלּוּ.

אַךְ אָנוּ הַשַּׁחְיָנִים הָאֲמִתִּיִּים הַקּוֹרְעִים אֶת הַמַּיִם,
שֶׁגּוּפֵינוּ הַשְּׁחֻמִּים מַבְרִיקִים בַּשֶּׁמֶשׁ
וּשְׁרִירֵינוּ חוֹגְגִים אֶת הַתְּנוּעָה,
אָנוּ הַמְּגִיחִים מְמַעֲמַקִּים
וּבְרֵאוֹת מְלֵאוֹת צוֹלְלִים שׁוּב לְתוֹכָם,
מִתְקַשִּׁים לְהִתְגַּבֵּר עַל הֲנָאָתֵנוּ הַכְּמוּסָה
לַחֲלֹף כְּחֵץ עַל פְּנֵיהֶן
וְכִלְאַחַר יָד שָׂל חֵן לְהַתִּיז עֲלֵיהֶן
אֶת מְשׁוּבַת נְעוּרֵינוּ.

וְאֵין בָּנוּ חֶמְלָה לְמִתְחַזִּים.
לְהֵפֶךְ:
בִּרְמָזִים גַּסִּים אָנוּ מְסַלְקִים אוֹתָן לִמְקוֹמָן הָרָאוּי
שֶׁהוּא בְּשׁוּם אֹפֶן לֹא כָּאן בֵּינֵינוּ
הַשּׂוֹחִים
בְּלִי כָּל עִנְיָן לַחֲזוֹת דַּוְקָא עַכְשָׁו
בַּתַּכְלִית אֵלֶיהָ אָנוּ חוֹתְרִים.

אִיתָקָה

קונסטנדינוס קוואפיס · תרגם: יורם ברונובסקי

כִּי תֵּצֵא בַּדֶּרֶךְ אֶל אִיתָקָה
שְׂאַל כִּי תֶּאֱרַךְ דַּרְכְּךָ מְאֹד
מְלֵאָה בְּהַרְפַּתְקוֹת, מְלֵאָה בְּדַעַת.
אַל תִּירָא אֶת הַלַּסְטְרִיגוֹנִים וְאֶת הַקִּיקְלוֹפִּים
אַל תִּירָא אֶת פּוֹסֵידוֹן הַמִּשְׁתּוֹלֵל.
לְעוֹלָם לֹא תִּמְצָאֵם עַל דַּרְכְּךָ
כָּל עוֹד מַחְשָׁבוֹתֶיךָ נִשָּׂאוֹת, וְרֶגֶשׁ מְעֻלֶּה
מַפְעִים אֶת נַפְשְׁךָ וְאֶת גּוּפְךָ מַנְהִיג.
לֹא תִּתָּקֵל בַּלַּסְטְרִיגוֹנִים וּבַקִּיקְלוֹפִּים
וְלֹא בְּפוֹסֵידוֹן הַזּוֹעֵם, אֶלָּא אִם כֵּן
תַּעֲמִידֵם לְפָנֶיךָ נַפְשְׁךָ.

שְׂאַל כִּי תֶּאֱרַךְ דַּרְכְּךָ מְאֹד.
כִּי בִּבְקָרִים רַבִּים שֶׁל קַיִץ תִּכָּנֵס
בְּחֶדְוָה, בִּפְלִיאָה רַבָּה כָּל כָּךְ
אֶל נְמֵלִים שֶׁלֹּא רָאִיתָ מֵעוֹלָם.
בְּתַחֲנוֹת־מִסְחָר פֵּינִיקִיּוֹת תַּעֲגֹן
תִּקָּנֶה סְחוֹרוֹת מְשֻׁבָּחוֹת לָרֹב,
פְּנִינִים וְאַלְמֻגִּים, עִנְבָּר וְהָבְנָה,
וּמִינִים שׁוֹנִים שֶׁל בְּשָׂמִים טוֹבִים
כְּכָל שֶׁרַק תִּמְצָא בְּשָׂמִים טוֹבִים.
עָלֶיךָ לְבַקֵּר בְּהַרְבֵּה עָרֵי מִצְרַיִם
לִלְמֹד, לִלְמֹד מֵאֵלֶּה הַיּוֹדְעִים.

וְכָל הַזְּמַן חֲשֹׁב עַל אִיתָקָה
כִּי יְעוּדְךָ הוּא לְהַגִּיעַ שָׁמָּה.
אַךְ אַל לְךָ לְהָחִישׁ אֶת מַסָּעֲךָ
מוּטָב שֶׁיִּמָּשֵׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת.
שֶׁתַּגִּיעַ אֶל הָאִי שֶׁלְּךָ זָקֵן
עָשִׁיר בְּכָל מַה שֶּׁרָכַשְׁתָּ בַּדֶּרֶךְ.
אַל תְּצַפֶּה שֶׁאִיתָקָה תַּעֲנִיק לְךָ עֹשֶׁר.

אִיתָקָה הֶעֱנִיקָה לְךָ מַסָּע יָפֶה
אִלְמָלֵא הָיִא לֹא הָיִיתָ כְּלָל יוֹצֵא לַדֶּרֶךְ.
יוֹתֵר מִזֶּה הִיא לֹא תּוּכַל לָתֵת.

וְהָיָה כִּי תִּמְצָאֶנָּה עֲנִיָּה - לֹא רִמָּתָה אוֹתְךָ אִיתָקָה.
וְכַאֲשֶׁר תָּשׁוּב, וְאַתָּה חָכָם, רַב־נִסָּיוֹן.
תּוּכַל אָז לְהָבִין מַה הֵן אִיתָקוֹת אֵלֶּה.

חֲצִי הָאִי

שיימוס היני · תרגמו: ליאור שטרנברג ואריאל זינדר

כְּשֶׁאֵין לְךָ עוֹד מַה לְּהַגִּיד, פָּשׁוּט סַע
סְבִיב חֲצִי הָאִי בְּמֶשֶׁךְ יוֹם שָׁלֵם.
הַשָּׁמַיִם גְּבוֹהִים כְּמוֹ מֵעַל מַסְלוּל הַמְּרָאָה,
הָאָרֶץ בִּלְתִּי מְסֻמֶּנֶת, כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּגִּיעַ לְעוֹלָם

אֶלָּא רַק תַּעֲבֹר, תָּמִיד חוֹמֵק מִמַּפֹּלֶת.
בִּשְׁעַת הָעַרְבַּיִם, אֲפָקִים גּוֹמְעִים לְתוֹכָם יָם וּגְבָעוֹת,
שָׂדֶה חָרוּשׁ בּוֹלֵעַ אֶת הַבְּקָתָה הַמְסֻיֶּדֶת
וְאַתָּה שׁוּב בַּחֻשֵּׁכָה. עַכְשָׁו הִזָּכֵר בַּמַּרְאוֹת

רְצוּעַת הַחוֹף הַמַּבְהִיקָה וּצְלָלִית גֶּזַע כָּרוּת,
הַסֶּלַע שֶׁקָּרַע לִגְזָרִים אֶת הַגַּלִּים,
צִפֳּרִים מִתְנוֹדְדוֹת עַל רַגְלֵיהֶן בַּחֲשִׁיבוּת,
אִיִּים מַסִּיעִים עַצְמָם אֶל תּוֹךְ עַרְפִלִּים

וְסַע בַּחֲזָרָה הַבַּיְתָה, כְּשֶׁעֲדַיִן אֵין לְךָ מַה לְּהַגִּיד
אַךְ יֵשׁ לְךָ מַפְתֵּחַ לַהֲבָנַת הַנּוֹפִים כֻּלָּם:
דְּבָרִים הַמְּיֻסָּדִים עַל צוּרָתָם הָאֲמִתִּית,
מַיִם וְקַרְקַע בְּשִׂיאָם.

בְּכָל־לִבִּי אֱמֶת

יהודה הלוי

בְּכָל לִבִּי, אֱמֶת, וּבְכָל מְאֹדִי / אֲהַבְתִּיךְ, וּבִגְלוּיִי וְסוֹדִי.
שִׁמְךָ נֶגְדִּי — וְאֵיךְ אֵלֵךְ לְבַדִּי? / וְהוּא דוֹדִי — וְאֵיךְ אֵשֵׁב יְחִידִי?
וְהוּא נֵרִי — וְאֵיךְ יִדְעַךְ מְאוֹרִי? / וְאֵיךְ אֶצְעַן? — וְהוּא מִשְׁעָן בְּיָדִי!
הֶקְלוּנִי מְתִים, לֹא יָדְעוּ כִּי / קִלּוֹנִי עַל כְּבוֹד שִׁמְךָ כְּבוֹדִי.
מְקוֹר חַיַּי — אֲבָרֶכְךָ בְּחַיָּי, / וְזִמְרָתִי — אֲזַמֶּרְךָ בְּעוֹדִי!

שְׂחִי לָאֵל

שלמה אבן גבירול

שְׂחִי לָאֵל, יְחִידָה הַחֲכָמָה, / וְרוּצִי לַעֲבֹד אוֹתוֹ בְּאֵימָה.
לְעוֹלָמֵךְ פְּנִי לֵילֵךְ וְיוֹמֵךְ, / וְלָמָּה תִּרְדְּפִי הֶבֶל וְלָמָּה?
מְשׁוּלָה אַתְּ בְּחַיּוּתֵךְ לְאֵל חַי, / אֲשֶׁר נֶעְלָם כְּמוֹ אַתְּ נַעֲלָמָה.
הֲלֹא אִם יוֹצְרֵךְ טָהוֹר וְנָקִי — / דְּעִי כִּי כֵן טְהוֹרָה אַתְּ וְתַמָּה.
חֲסִין יִשָּׂא שְׂחָקִים עַל זְרוֹעוֹ — / כְּמוֹ תִּשְׂאִי גְוִיָּה נֶאֱלָמָה.
זְמִירוֹת קַדְּמִי, נַפְשִׁי, לְצוּרֵךְ / אֲשֶׁר לֹא שָׂם דְּמוּתֵךְ בָּאֲדָמָה.
קָרְבִי, בָּרְכוּ תָּמִיד לְצוּרְכֶם / אֲשֶׁר לִשְׁמוֹ תְּהַלֵּל כֹּל נְשָׁמָה!

לְבַדִּי

חיים נחמן ביאליק

בית 1

כֻּלָּם נָשָׂא הָרוּחַ, כֻּלָּם סָחַף הָאוֹר,
שִׁירָה חֲדָשָׁה אֶת־בֹּקֶר חַיֵּיהֶם הִרְנִינָה;
וַאֲנִי, גּוֹזָל רַךְ, נִשְׁתַּכַּחְתִּי מִלֵּב
תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה.

בית 2

בָּדָד, בָּדָד נִשְׁאַרְתִּי, וְהַשְּׁכִינָה אַף־הִיא
כְּנַף יְמִינָהּ הַשְּׁבוּרָה עַל־רֹאשִׁי הִרְעִידָה.
יָדַע לִבִּי אֶת־לִבָּהּ: חָרוֹד חָרְדָה עָלַי,
עַל־בְּנָהּ, עַל־יְחִידָהּ.

בית 3

כְּבָר נִתְגָּרְשָׁה מִכָּל־הַזָּוִיּוֹת, רַק־עוֹד
פִּנַּת סֵתֶר שׁוֹמֵמָה וּקְטַנָּה נִשְׁאָרָה —
בֵּית־הַמִּדְרָשׁ — וַתִּתְכַּס בַּצֵּל, וָאֶהְיֶה
עִמָּהּ יַחַד בַּצָּרָה.

בית 4

וּכְשֶׁכָּלָה לְבָבִי לַחֲלוֹן, לָאוֹר,
וּכְשֶׁצַּר־לִי הַמָּקוֹם מִתַּחַת לִכְנָפָהּ —
כָּבְשָׁה רֹאשָׁהּ בִּכְתֵפִי, וְדִמְעָתָהּ עַל־דַּף
גְּמָרְתִּי נָטָפָה.

בית 5

חֶרֶשׁ בָּכְתָה עָלַי וַתִּתְרַפֵּק עָלָי,
וּכְמוֹ שָׁכָה בִּכְנָפָהּ הַשְּׁבוּרָה בַּעֲדִי:
"כֻּלָּם נָשָׂא הָרוּחַ, כֻּלָּם פָּרְחוּ לָהֶם,
וְאִוָּתֵר לְבַדִּי, לְבַדִּי..."

בית 6

וּכְעֵין סִיּוּם שֶׁל־קִינָה עַתִּיקָה מְאֹד,
וּכְעֵין תְּפִלָּה, בַּקָּשָׁה וַחֲרָדָה כְּאַחַת,
שָׁמְעָה אָזְנִי בַּבְּכִיָּה הַחֲרִישִׁית הַהִיא
וּבַדְּמָעָה הַהִיא הָרוֹתַחַת —

יַם הַדְּמָמָה פּוֹלֵט סוּדוֹת

חיים נחמן ביאליק

בית 1

יַם הַדְּמָמָה פּוֹלֵט סוּדוֹת,
וְכָל־הָעוֹלָם כֻּלּוֹ שׁוֹתֵק;
וּמֵאֲחֲרֵי הָרֵחַיִם
שְׁאוֹן הַנַּחַל אֵינוֹ פוֹסֵק.

בית 2

שְׁחוֹר הַלַּיְלָה הוֹלֵךְ כּוֹבֵשׁ,
מַרְכִּיב צֵל עַל־צֵל וְכוֹפֵל;
דּוּמָם אֶל־יַם הַמַּחֲשַׁכִּים
כּוֹכָב אַחַר כּוֹכָב נוֹפֵל.

בית 3

וּבְהִשְׁתַּתֵּק כָּל־הָעוֹלָם,
אַרְגִּישׁ: לִבִּי עֵר וּמְדַבֵּר;
אַרְגִּישׁ: מַעְיָן טָהוֹר אֶחָד
הוֹמֶה אַט שָׁם וּמִתְגַּבֵּר.

בית 4

אוֹמֵר לִבִּי לִי בַּחֲשָׁאי:
"בְּנִי! חֲלוֹמוֹתֶיךָ בָּאוּ;
נָפַל כּוֹכָב מֵרָקִיעַ —
הַאֲמִינָה — לֹא שֶׁלְּךָ הוּא.

בית 5

עוֹד שֶׁלְּךָ קָבוּעַ אֵיתָן
וּבְמִשְׁבַּצְתּוֹ יִזְרַח שָׁמָּה;
שָׂא עֵינֶיךָ — הִנֵּה שָׁם הוּא
קוֹרֵץ, רוֹמֵז לְךָ נֶחָמָה."

בית 6

וּבְהִשְׁתַּתֵּק כָּל־הָעוֹלָם
אֵשֵׁב אַבִּיט אֶל־כּוֹכָבִי;
לִי אֵין עוֹלָם אֶלָּא אֶחָד —
הוּא הָעוֹלָם שֶׁבִּלְבָבִי.

[עָטוּר מִצְחֵךְ]

אברהם חלפי

עָטוּר מִצְחֵךְ זָהָב שָׁחוֹר.
(אֵינֶנִּי זוֹכֵר אִם כָּתְבוּ כָּךְ בְּשִׁיר).
מִצְחֵךְ מִתְחָרֵז עִם עֵינַיִם וְאוֹר.
(אֵינֶנִּי זוֹכֵר אִם חָרְזוּ כָּךְ בְּשִׁיר).
אַךְ לְמִי שֶׁתִּהְיִי -
חַיָּיו מְלֵאֵי שִׁיר.

חֲלוּקֵךְ הַוָּרֹד צַמְרִירִי וָרַךְ.
אַתְּ בּוֹ מִתְעַטֶּפֶת תָּמִיד לְעֵת לַיִל.
לֹא הָיִיתִי רוֹצֶה לִהְיוֹת לָךְ אָח,
לֹא נָזִיר מִתְפַּלֵּל לִדְמוּתוֹ שֶׁל מַלְאָךְ
וְרוֹאֶה חֲלוֹמוֹת עֲגוּמִים שֶׁל קְדֻשָּׁה -
וּלְמוּלוֹ אַתְּ, אִשָּׁה.

אַתְּ אוֹהֶבֶת לִהְיוֹת עֲצוּבָה וְשׁוֹתֶקֶת,
לְהַקְשִׁיב לְסִפּוּר עַל קָרוֹב, עַל רָחוֹק.
וַאֲנִי שֶׁלֹּא פַּעַם אַבִּיט בָּךְ בְּשֶׁקֶט,
אֵין קוֹל וּדְבָרִים,
שׁוֹכֵחַ הַכֹּל עַל אוֹדוֹת אֲחֵרִים.

שׁוֹכֶנֶת נַפְשִׁי בֵּין כָּתְלֵי בֵּיתֵךְ.
וּשְׁבוּיָה בֵּין כְּתָלַיִךְ מְמֶנִּי נִפְרֶדֶת
עֵת אֲנִי בְּגוּפִי נִפְרָד מִמֵּךְ.

פָּרוּשׁ חֲלוֹמִי כְּמַרְבָד לָרַגְלַיִךְ.
צַעֲדִי, אֲהוּבָה, עַל פְּרָחָיו פְּסִיעוֹתַיִךְ.
לִבְשִׁי חֲלוּקַּךְ הַוָּרֹד לְעֵת לַיִל.
עוֹד מְעַט וְאָבֹא אֵלַיִךְ.

וּמִצְחֵךְ
הֶעָטוּר זָהָב שָׁחוֹר
יִקָּרֵב אֶל שְׂפָתַי כְּחָרוּז אֶל שִׁיר.
אָז אֶלְחַשׁ בְּאָזְנַיִךְ עַד בֹּקֶר,
עַד אוֹר,
כְּשִׁכּוֹר:
עָטוּר מִצְחֵךְ זָהָב שָׁחוֹר.

מְאַהֵב חָדָשׁ

דן פגיס

אַתְּ אוֹסֶפֶת אוֹתִי, זָהוּב כְּמַעַט עָזוּב,
וּמְשַׁפְשֶׁפֶת אוֹתִי בֵּין אֲגוּדָל וְאֶצְבַּע:
אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת חָדָשׁ, אֲפִלּוּ קְצָת לְהַבְרִיק.

אַתְּ בּוֹחֶנֶת אֶת עֶרְכִּי הַנָּקוּב,
מִתְבּוֹנֶנֶת בַּפִּרְצוּף שֶׁנִּטְבַּע בִּי:
אֲנִי מִתְגַּדֵּל, כְּמַעַט קֵיסָר שֶׁל מַמָּשׁ.

לֹא דַי. אַתְּ מַרְכִּינָה אֵלַי אֹזֶן דּוֹאֶגֶת,
מַקִּישָׁה, מַקְשִׁיבָה לִי: אֲנִי מַשְׁמִיעַ לָךְ
אֶת צִלְצוּלִי הַזָּךְ בְּיוֹתֵר, כְּמַעַט לְלֹא סִיג.

לִבְסוֹף, כְּחַלְפָנִית לְמוּדַת נִסָּיוֹן,
אַתְּ נוֹשֶׁכֶת אוֹתִי: אוּלַי יִתְעַקֵּם
הַזָּהוּב הַמְּזֻיָּף הַזֶּה.

אֲנִי קָשֶׁה, עוֹמֵד בַּנִּסָּיוֹן: אָמְנָם לֹא זָהָב,
אֲבָל נָתֵךְ הָגוּן. עַכְשָׁו תּוּכְלִי
בְּלֵב בּוֹטֵחַ לְבַזְבֵּז אוֹתִי.

בְּכָל זֹאת אֲנִי עוֹלָה

מאיה אנג'לו · תרגמו מאנגלית: מכבית מלכין ויואב ורדי

אַתֶּם יְכוֹלִים לְשַׁכְתֵּב אֶת הַהִיסְטוֹרְיָה שֶׁלִּי
עִם הַשְּׁקָרִים הַמְעֻוָּתִים הָאֵלֶּה,
אַתֶּם יְכוֹלִים לִרְמֹס אוֹתִי בַּלִּכְלוּךְ הַזֶּה
אַךְ אֲנִי כְּאָבָק, בְּכָל זֹאת אֶעֱלֶה.

הַאִם הַחֻצְפָּה שֶׁלִּי מַרְגִּיזָה אֶתְכֶם?
לָמָּה אַתֶּם נִתְקָפִים דְּכָאוֹן?
שֶׁאֲנִי מִתְהַלֶּכֶת כְּאִלּוּ בְּאֵרוֹת נֵפְט
נִשְׁאָבִים אֶצְלִי בַּסָּלוֹן.

בְּדִיּוּק כִּירֵחִים וְכִשְׁמָשׁוֹת,
וּכְמוֹ הַוַּדָּאוּת שֶׁל גֵּאוּת וָשֶׁפֶל,
בְּדִיּוּק כְּמוֹ תִּקְווֹת לַגַּבָּהּ נִשְׁאוֹת,
אֲנִי בְּכָל זֹאת אֶעֱלֶה.

הַאִם רְצִיתֶם לִרְאוֹת אוֹתִי נִשְׁבֶּרֶת?
בְּרֹאשׁ מֶרְכָּן וְעֵינַיִם מֻשְׁפָּלוֹת
כְּתֻפַּיִם נוֹפְלוֹת מַטָּה כְּמוֹ דְּמָעוֹת,
חֲלוּשָׁה מִבְּכִיּוֹתַי הָאֻמְלָלוֹת?

הַאִם הַיְהִירוּת שֶׁלִּי מַעֲלִיבָה אֶתְכֶם?
אַל תִּקְחוּ אֶת זֶה כָּל כָּךְ רְצִינִי
שֶׁאֲנִי צוֹחֶקֶת כְּאִלּוּ כּוֹרִים
זָהָב בֶּחָצֵר שֶׁלִּי.

אַתֶּם יְכוֹלִים לִירוֹת בִּי בַּמִּלִּים שֶׁלָּכֶם,
אַתֶּם יְכוֹלִים לְחַסֵּל אוֹתִי בָּעֵינַיִם שֶׁלָּכֶם,
אַתֶּם יְכוֹלִים לַהֲרֹג אוֹתִי בַּשִּׂנְאָה שֶׁלָּכֶם,
אַךְ אֲנִי כַּאֲוִיר, בְּכָל זֹאת אֶעֱלֶה.

הַאִם הַחוּשָׁנִיּוּת שֶׁלִּי אֶתְכֶם מְעַצְבֶּנֶת?
הַאִם זֶה גּוֹרֵם לְהִתְרַגְּשׁוּת
שֶׁאֲנִי רוֹקֶדֶת כְּאִלּוּ יַהֲלוֹמִים יֵשׁ לִי
בַּמָּקוֹם בּוֹ הַיְרֵכַיִם נִפְגָּשׁוֹת?

מִתּוֹךְ הַבְּקָתוֹת שֶׁל הַהִיסְטוֹרְיָה הָעֲלוּבָה
אֲנִי עוֹלָה
מִתּוֹךְ עָבָר הַמֻּשְׁרָשׁ בִּדְאָבָה
אֲנִי עוֹלָה
אֲנִי אוֹקְיָנוֹס שָׁחֹר, שׁוֹצֵף וְרָחָב,
נוֹבַעַת וּמִתְגַּבַּעַת אֲנִי מַפְלִיגָה בְּגַלָּיו.

אֲנִי מַשְׁאִירָה מֵאָחוֹר לֵילוֹת שֶׁל פַּחַד וְטֵרוֹר
אֲנִי עוֹלָה
אֶל שַׁחַר שֶׁהוּא נִפְלָא וְרַב אוֹר
אֲנִי עוֹלָה
נוֹשֵׂאת מַתָּנוֹת שֶׁנָּתְנוּ לִי הָאָבוֹת,
אֲנִי הַחֲלוֹם שֶׁל הָעָבָד וְהַתִּקְווֹת.
אֲנִי עוֹלָה
אֲנִי עוֹלָה
אֲנִי עוֹלָה.

שׁוּב אֲבָרֵךְ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְשָׁלוֹם

פרוע' פרוחזאד · תרגמה מפרסית: סיון בלסלב

שׁוּב אֲבָרֵךְ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְשָׁלוֹם
אֶת הַפֶּלֶג שֶׁזָּרַם בִּי
אֶת הָעֲנָנִים שֶׁהָיוּ מַחְשְׁבוֹתַי הָאֲרֻכּוֹת
אֶת צְמִיחָתָן הַמַּכְאִיבָה שֶׁל צַפְצָפוֹת הַגָּן שֶׁיָּחַד עִמִּי
עָבְרוּ אֶת הָעוֹנוֹת הַיְבֵשׁוֹת
אֶת לַהֲקוֹת הָעוֹרְבִים
שֶׁהֵבִיאוּ לִי בְּמַתָּנָה
נִיחוֹחַ שָׂדוֹת לֵילִיִּים
אֶת אִמִּי שֶׁחָיְתָה בַּמַּרְאָה
וְהָיְתָה דְּמוּת זִקְנָתִי
וְאֶת הָאֲדָמָה שֶׁתַּאֲוַת הַחֲזָרָה שֶׁלִּי טָמְנָה בְּבִטְנָהּ הַבּוֹעֶרֶת
זְרָעִים יְרֻקִּים — שׁוּב אֲבָרֵךְ לְשָׁלוֹם

אֲנִי בָּאָה, אֲנִי בָּאָה, אֲנִי בָּאָה
עִם שְׁעָרִי: הֶמְשֵׁךְ הָרֵיחוֹת הַתַּת־קַרְקָעִיִּים
עִם עֵינַי: חֲוָיוֹת עֲלָטָה דְּחוּסוֹת
עִם הַשִּׁיחִים שֶׁקִּטַּפְתִּי מֵהַחֹרֶשׁ שֶׁמֵּעֵבֶר לַקִּיר
אֲנִי בָּאָה, אֲנִי בָּאָה, אֲנִי בָּאָה
וְהַסַּף מִתְמַלֵּא אַהֲבָה
וַאֲנִי עַל הַסַּף, אֶת הָאוֹהֲבִים
וְיַלְדָּה שֶׁעוֹדֶנָּה שָׁם,
נִצֶּבֶת עַל הַסַּף הַמָּלֵא אַהֲבָה, אֲבָרֵךְ לְשָׁלוֹם

מְבֻקָּשׁ

אדמיאל קוסמן

בית 1

מְבֻקָּשׁ מָקוֹם שֶׁקֵּט עָלָיו תּוּנַח הַנֶּפֶשׁ.
לְכַמָּה רְגָעִים בִּלְבַד.
מְבֻקָּשׁ מָקוֹם שֶׁיִּשַּׁמֵּשׁ מִדְרָךְ לְכַף הָרֶגֶל.
לְכַמָּה רְגָעִים בִּלְבַד.

בית 2

מְבֻקָּשׁ עָצִיץ, עֳלֶה, גִּבְעוֹל, אוֹ שִׁיחַ, שֶׁלֹּא יָקוּם
וְיִתְקַפֵּל כְּשֶׁהִיא תָּבוֹא. לְכַמָּה רְגָעִים בִּלְבַד.

בית 3

מְבֻקָּשׁ דִּבּוּר אֶחָד, נָקִי, נָעִים וְחַם שֶׁיִּשַּׁמֵּשׁ סַפְסָל,
מִקְלָט, לְמִישֶׁהִי, קְרוֹבָה שֶׁלִּי, יַלְדָּה–יוֹנָה, נַפְשִׁי שֶׁלִּי,
אֲשֶׁר יָצְאָה מִן הַתֵּבָה, לְכַמָּה רְגָעִים, בְּשְׁעוֹת הַבֹּקֶר,
וְלֹא מָצְאָה מֵאָז מָנוֹחַ לְרַגְלָהּ.

* אדמיאל קוסמן – משורר ישראלי, פרופסור למדעי היהדות באוניברסיטת פוטסדאם בגרמניה. זכה בפרס ברנשטיין לשירה (1991), בפרס ראש הממשלה (1992) ובפרס ברנר (2000). מספריו: ואחרי מוראות מעשה השיר (1980), קטעים אִתך: שירים (2012). השיר "מְבֻקָּשׁ" לקוח מספרו סמרטוטים רכים (1990).

כל הבגרויות בספרות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/literature